

Evaluering af ekstrem regnhændelsen den 27. september 2024

Foto venligst udlånt af Beredskabet.

1 Konklusion og anbefalinger til handlinger

Den nordlige del af Esbjerg Kommune blev den 27. september 2024 ramt af en nedbørshændelse, der var ekstrem i intensitet og varighed.

Som den højest målte regnhændelse i Esbjerg indtil nu, kan den også anskues som en tryktest i forhold til omfanget af skader og kapaciteten hos de forskellige aktører til at afbøde disse skader før, under og efter en hændelse.

For at kunne drage den nødvendige læring i forhold til klimasikring- og tilpasning mere generelt, blev der derfor efter hændelsen igangsat en proces for evaluering. Rapporten indeholder en beskrivelse af hændelsen ud fra input fra offentlige og private aktører, en vurdering i forhold til læringspunkter og anbefalinger til fremadrettede handlinger. De relevante kontorer i Esbjerg Kommune har deltaget i evalueringen ligesom det fælleskommunale beredskab (Sydvestjysk Brandvæsen) og DIN Forsyning.

1.1 Konklusion

Der var tale om en hændelse, der medførte store oversvømmelseskader på såvel infrastruktur som på private og offentlige bygninger.

Den økonomiske konsekvens af skaderne på veje, broer og stier er endnu ikke fuldt gjort op, men der er tale om betydelige beløb. Umiddelbart efter hændelsen blev der af Byrådet bevilliget 20 mio. kr. til en skadespulje. På Vestervadvej, Spangsbjerg Møllevej, Ålbæk Møllevej og Størsbølvej beløber skaderne sig pt. til pt cirka 13 mio. kr. Det har vist sig, at broen ved Størsbølvej er undermineret og der skal derfor etableres en helt ny bro.

For de kommunale ejendomme foreligger der en delvis opgørelse over de økonomiske konsekvenser af skaderne beløbende sig til pt. 1.071.000 kr.

Det er ikke muligt at skabe et overblik over de økonomiske konsekvenser af skaderne på de private ejendomme, eftersom brancheforeningen Forsikring & Pension med GDPR-reglerne ikke længere mener at have hjemmel til at udlevere oplysninger til kommunerne. Opgørelse af skader udgør et vigtigt bidrag til en vurdering af, hvilket niveau for en afhjælpende indsats der vil kunne medføre en samfundsmæssig gevinst.

Under hændelsen er der opstået 7-8 situationer med personer i køretøjer, der var fanget i vand og ikke ved egen hjælp kunne komme derfra.

Det må betegnes som heldigt, at disse situationer ikke medførte decideret personskade, men det har givet været en chokerende oplevelse for de involverede, hvilket også beretninger viser.

Evalueringen har vist, at kommunikation før under og efter en hændelse bør være et centralt fokusområde for Esbjerg Kommune. Der er fremkommet meget klare tegn på, at der fra borgere efterspørges mere kommunikation fra myndigheder og herunder Esbjerg Kommune og at der samtidig er en forventning fra ganske mange grundejere om, at kommunen er ansvarlig for at holde grundejerne skadesløse ved de tilbagevendende ekstremhændelser.

Begge forhold kalder på en forstærket indsats i forhold til at kommunikere til borgere hvordan ansvarsfordelingen er mellem grundejere og myndigheder og hvad de selv kan og bør gøre for at sikre sig mod oversvømmelseskader. Nogle grundejere i de værst truede områder oplever at stå magtesløse over for tilbagevendende oversvømmelseshændelser, som de har meget svært ved selv at løse. I disse særligt truede områder lægges der op til, at Esbjerg Kommune træder ind i en rolle som vejleder og facilitator i forhold til etablering af fælles løsninger.

Endelig ligger der en opgave for kommunen i forhold til at presse på for at der på nationalt niveau kommer de rette rammer til at imødegå de udfordringer, som hele samfundet står over for allerede i dag og som forventes kun at vokse i fremtiden.

1.2 anbefalinger

Rapporten indeholder følgende anbefalinger til fremadrettede handlinger:

1.2.1 Varsling og kommunikativ indsats før og under hændelser:

- 1) Drøftelse med DMI om mulighederne for forbedrede varslinger i tilfælde, hvor der er stor spredning i prognoserne og mulighederne for mere fokuseret varsling af borgere/grundejere og trafikanter. **Beredskab** er ansvarlig for indkaldelse og opfølgning med deltagelse af Entreprenør og Plan - Klimatilpasning.
- 2) Etablering af en kommunikativ beredskabsplan med procedurer for hvem og hvad der sker i forbindelse med klimahændelser. Ansvarlig **Kommunikation** med deltagelse af Beredskab, Politi, Entreprenør, DIN Forsyning og Plan – Klimatilpasning. Sideløbende med planens godkendelse udarbejdes der praktiske kommunikationsværktøjer, der hurtigt kan sættes i værk ved en hændelse.
- 3) Drøftelse af om der bør ske justeringer i de interne kommunikationsveje/ledelsesstrukturer i forhold til klimahændelser. **Entreprenør** fra Esbjerg Kommune er ansvarlig for indkaldelse og opfølgning. Deltagere er Esbjerg Kommunes deltagere i Den Fælleskommunale Krisestab samt Entreprenør.
- 4) Tilvejebringelse af samlet juridisk fremstilling af lovgivning og ansvarsfordeling i forbindelse med ekstremhændelser. Ansvarlig: **Arealudvikling (juridisk konsulent)** med deltagelse af de relevante fagligheder fra Plan- Klimatilpasning, Park & Mobilitet, Miljø & Klima samt Natur & Vandløb.
- 5) Der udarbejdes en digital og en skriftlig vejledning til borgerne om, hvordan de bedst sikrer sig selv og deres naboer. Vejledningen kommunikeres ud til grundejerforeninger og vedlægges salgsmateriale ved kommunalt grundsalg samt på kommunens hjemmeside. Ansvarlig: **Plan – Klimatilpasning** med deltagelse af Kommunikation, Beredskab, Entreprenør, Park & Mobilitet og evt. flere.
- 6) Esbjerg Kommune tilbyder sammen med Beredskabet et forløb for de værst ramte boligområder i forhold til at etablere lokalt borgerberedskab. Tilbuddet kan bestå i generel vejledning samt et kursus i sikring af grunde og bygninger (oplæg til kursusindhold foreligger fra Beredskabet). Ansvarlig: **Plan – Klimatilpasning** med deltagelse af Beredskabet, Entreprenør, Park & Mobilitet og evt. flere.
- 7) Kommunikativ indsats i forhold til trafikanters respekt for skiltning og afspærring i oversvømmelsessituationer. Ansvarlig **Entreprenør**.
- 8) Drøftelse af, hvorvidt der bør aftales en ensartet metode til logning/registrering af de enkelte indsatser under ekstremhændelser, så disse kan indgå som læringspunkter efter hændelsen. **Entreprenør** er ansvarlig og deltagere er herudover Beredskab og Politi.
- 9)

1.2.2 Boliger og boligområder:

- 10) Evaluering af Klimaklar Esbjerg portalens anvendelighed ved lignende hændelser. Sker sammen med DTU og GoVocal. Ansvarlig: **Plan – Klimatilpasning**.
- 11) Under igangværende byggemodning iværksættes foranstaltninger til sikring mod oversvømmelser inden for byggemodningsbudgettet. Ansvarlig: **Arealudvikling**.
- 12) I områder, hvor byggemodningen er færdiggjort, er det grundejernes ansvar at etablere ekstra sikring. Esbjerg Kommune yder generel vejledning til områder, der måtte ønske det. Ansvarlig: **Park & Mobilitet**

13) Erfaringerne fra hændelsen indgår i den fremtidige arealudvikling ved udlæg i Kommuneplanen og i byggemodningsplanen, så der sikres god robusthed i forhold til oversvømmelsesrisiko. Fra Esbjerg Kommunes side er der herudover fokus på tydelig kommunikation om ansvarsfordeling mellem kommune og grundejere i forhold til oversvømmelsessikring i forbindelse med salg af grunde. Ansvarlig: **Arealudvikling**

14) Der gennemføres et projekt med rådgiverbistand til belysning af mulighederne for afhjælpning af problemerne med oversvømmelser i området ved Ringen, Ribegade mv. Ansvarlig: **Plan – Klimatilpasning.**

1.2.3 Broer, veje, stier og anden infrastruktur:

15) Der arbejdes på mere effektive vejafspærringsløsninger. Ansvarlig: **Entreprenør**

16) Området ved viadukten under jernbanen ved Kjersing Ringvej (af nogle kaldet Bilkakrydset) kan afhængigt af den givne situation, og hvis øvrige vandbassiners kapacitet er nået, om nødvendigt accepteres som vandreservoir under kraftige regnhændelser. Ansvarlig: **Entreprenør**

1.2.4 Kommunale ejendomme:

17) Ingen udover dem, der allerede er iværksat.

2 Indhold

1	KONKLUSION OG ANBEFALINGER TIL HANDLINGER	2
1.1	KONKLUSION	2
1.2	ANBEFALINGER	3
1.2.1	VARSLING OG KOMMUNIKATIV INDSATS FØR OG UNDER HÆNDELSE:	3
1.2.2	BOLIGER OG BOLIGOMRÅDER:	3
1.2.3	BROER, VEJE, STIER OG ANDEN INFRASTRUKTUR:	4
1.2.4	KOMMUNALE EJENDOMME:	4
2	INDHOLD	5
3	BAGGRUND	6
4	KARAKTERISTIK AF HÆNDELSEN	7
5	OVERSVØMMELSERNES UDBREDELSE OG OMFANG:	8
6	VARSLING OG KOMMUNIKATIV INDSATS FØR OG UNDER HÆNDELSEN:	8
6.1	HÆNDELSESFORLØB:	9
6.1.1	VURDERING OG ANBEFALING:	11
7	OPFØLGNING EFTER HÆNDELSEN	12
7.1	INPUT FRA BORGERE PÅ KLIMAKLAR ESBJERG PORTALEN	12
7.1.1	ANALYSE AF BESVARELSER	12
7.1.2	VURDERING OG ANBEFALING:	13
7.2	HENVENDELSER FRA GRUNDEJERE TIL ESBJERG KOMMUNE	14
7.2.1	HENVENDELSER FRA BOLIGOMRÅDER, HVOR BYGGEMODNING STADIG ER IGANG:	15
7.2.2	HENVENDELSER FRA NYERE BOLIGOMRÅDER, HVOR BYGGEMODNINGEN ER AFSLUTTET:	15
7.2.3	HENVENDELSER FRA GRUNDEJERE I BOLDESAGER OMRÅDET:	16
7.2.4	HENVENDELSER FRA GRUNDEJERE I OMRÅDET VED RINGEN/LERGRAVSSØEN:	17
7.2.5	IVIGTUTVEJ:	
7.3	SAMLET VURDERING OG ANBEFALINGER FOR BOLIGER OG BOLIGOMRÅDER	19
7.4	BROER, VEJE, STIER OG ANDEN INFRASTRUKTUR:	20
7.4.1	VURDERING OG ANBEFALING:	21
7.5	KOMMUNALE EJENDOMME:	21
7.5.1	OPSAMLING OG ANBEFALING:	22

3 Baggrund

Esbjerg var den 27. september 2024 udsat for den kraftigste regnhændelse, der indtil nu er målt i vores område. Hændelsen skabte store oversvømmelser i den nordlige del af kommunen og blev dermed en stor udfordring for såvel det offentlige beredskab som private borgere og virksomheder.

På den baggrund blev der igangsat en proces for evaluering af hændelsen med det formål at få draget den nødvendige læring i forhold til klimasikring og tilpasning og med henblik på en orientering af chefgruppen og stillingtagen til anbefalede opfølgende handlinger.

Evalueringsprocessen har været præget af absolut velvillighed fra de forskellige sektorer og aktører til at komme med input. Inputs har dog været relativt kortfattede, hvilket har nødvendiggjort dialog frem og tilbage i flere omgange for at trænge igennem de lag, som er vurderet relevante i forhold til den nødvendige læring.

Det har også undervejs i evalueringsprocessen kunnet konstateres, at henvendelser fra grundejere til Esbjerg Kommune i forlængelse af hændelsen er kommet ind forskellige steder i organisationen og at der har været en vis forskellighed i besvarelserne afhængig af, hvor de er kommet ind.

Følgende aktører har bidraget til evalueringen:

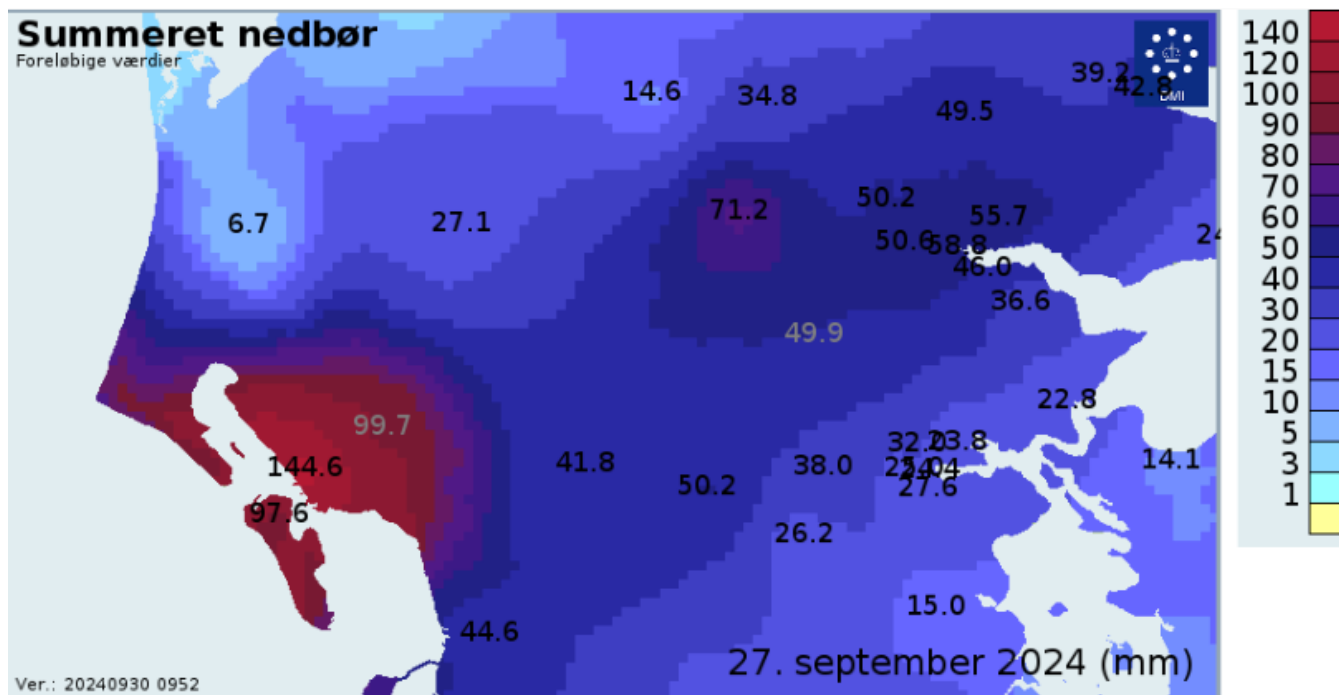
- Beredskabet (Sydvestjysk Brandvæsen/SVBV)
- Esbjerg Kommune, Entreprenøren
- Esbjerg Kommune, Park & Mobilitet
- Esbjerg Kommune, Natur & Vandmiljø
- Esbjerg Kommune, Miljø & Klima
- Esbjerg Kommune, Ejendomme
- Esbjerg Kommune, Arealudvikling
- DIN Forsyning
- Borgere i form af henvendelser
- Borgere i form af kortmarkeringer med tilhørende kommentarer på portalen KlimaklarEsbjerg.dk

Evalueringen er udarbejdet af Plan, hvor klimatilpasningsområdet er forankret, og har efterfølgende været i høring hos de kommunale kontorer nævnt ovenfor, samt hos Beredskabet og DIN Forsyning.

4 Karakteristik af hændelsen

Området ved Esbjerg var fredag den 27. september udsat for en helt ekstraordinært ekstrem regnhændelse. Særligt for nedbøren denne dag var, at den var både meget intensiv og meget langvarig.

I stedet for at fronten, der kom fra sydvest, relativt hurtigt drev videre mod øst, blev den hængende i området ved Fanø og Esbjerg. Først med forsinkelse drev den videre og ramte herefter Vejle området, men med en noget lavere mængde, som det ses af nedenstående kort fra DMI.

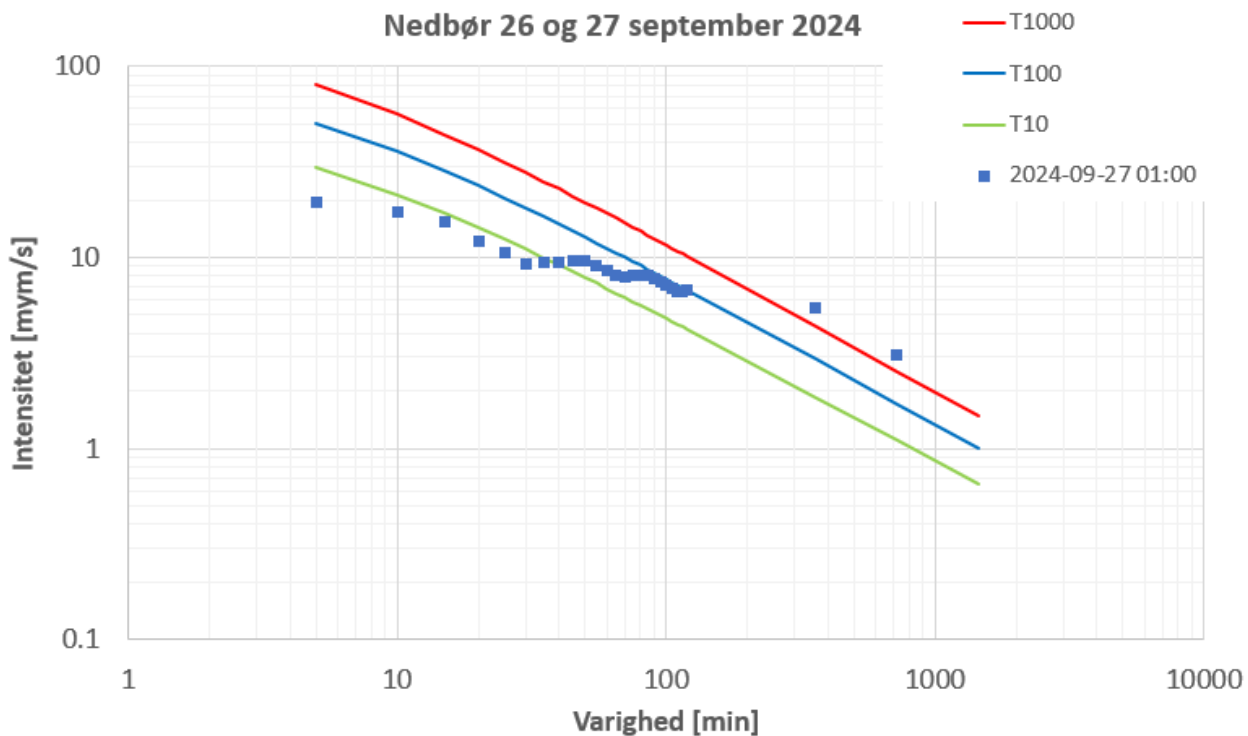
Kilde: DMI

Der var også lokale skybrud i løbet af dagen, med mere end 15 mm regn på 30 minutter. Den registrerede døgnnedbør ved Renseanlæg Vest på 144,6 mm er det højest målte for en september måned siden målingerne begyndte i 1874. Ser vi over alle årets måneder er de 144,6 mm i Danmark kun overgået 4 gange siden målingernes start i 1874.

I gennemsnit (fordelt over hele kommunen) fik Esbjerg ifølge DMI 69,9 mm denne dag, mens gennemsnit for Danmark lå på 16,2 mm. Gennemsnit for hele september måned i Danmark er 74,7 mm nedbør. For Esbjerg er det den højest målte regnhændelse indtil nu.

Til sammenligning fandt den indtil da højest målte regnhændelse i Esbjerg sted den 4. september 2015, hvor der på Renseanlæg Vest blev registreret en nedbør på 72,2 mm i løbet af de 12 timer, som hændelsen varede. Denne hændelse blev dengang af DMI rubriceret som en statistisk forekommende 50 års hændelse.

Hændelsen den 27. september 2024 er af DMI i medierne rubriceret som en 100-årshændelse, hvilket understøttes af nedenstående figur, som er udarbejdet af LNH Water i regi af ARSINOE projektet, hvor Esbjerg Kommune er partner. Det ses, at det er en historisk kraftig regn, som statistisk set faktisk forekommer sjældnere end hver 100 år.

Kilde: LNH Water i regi af ARSINOE projektet.

5 Oversvømmelsernes udbredelse og omfang:

Beskrivelsen bygger på indkomne registreringer og indberetninger fra Beredskabet, Entreprenørafdelingen, Park & Mobilitet, Ejendomme, Miljø & Klima samt gennem borgerhenvendelser til Esbjerg Kommune og borgeres besvarelser af spørgeundersøgelse på Klimaklar Esbjerg portalen. Herudover har DIN Forsyning bidraget med fotomateriale til belysning af omfanget.

På grund af frontens retning var det den nordøstlige del af Esbjerg Kommune, som blev hårdest ramt i et bælte fra Esbjerg i vest og Gørding mod øst og afgrænset af Darum, Gredstedbro og Jernved mod syd og Bryndum og Endrup mod nord.

Via privates indsigt i en digital portal for regnvandsmålere i privat regi, er der indikationer på hvordan nedbøren fordelte sig på de enkelte områder i den nordlige del af Esbjerg Kommune:

- Der er målt 120-150 mm i området ved Renseanlæg Vest og Vognsbøl
- Der er målt 100-120 mm i områderne Indre by, Fovrfeld, Gjesing Nord, Kvaglund og Østerbyen.
- Der er målt 80-100 mm i Hjerting og Bramming.

Indkomne registrerede oversvømmelser fremgår af vedlagte kort, men der har givet været oversvømmelser på andre lokaliteter i Esbjerg Kommune. De registrerede hændelser vil indgå som del-grundlag for den videre modellering af oversvømmelsesrisiko i Esbjerg Kommune.

6 Varsling og kommunikativ indsats før og under hændelsen:

Beredskabet (SVJB), gennemførte i alt 20 indsatser i Esbjerg Kommune, direkte relateret til vejrhændelsen i løbet af den 27.9. Herudover var der indsats fra Politiet, som leder den Lokale Beredskabs Stab (LBS). Politiets indsats indgår ikke i evalueringsrapporten.

SVJB prioriterer kritisk infrastruktur og hændelser hvor der er menneskeliv i fare. Der prioriteres ikke henvendelser fra enkeltpersoner i forhold til sikring af huse, men der prioriteres, hvis der er tale om hele boligområder.

Mens Motorvejen er statsvej og dermed Vejdirektoratets ansvar, hører de resterende større veje under Esbjerg Kommune.

Det er dermed Entreprenørafdelingens ansvar at drifte dem og også at sørge for skiltning og eventuelt afspærring under oversvømmelser, når situationen kræver det. Entreprenørafdelingen gennemførte dermed en intensiv række af indsatser både under og efter hændelsen.

6.1 Hændelsesforløb:

Hændelsesforløbet fremgår af nedenstående tidslinje med udgangspunkt i de meddelelser, der er sendt til den Fælleskommunale Krisestab suppleret med informationer fra medierne.

Tidslinje:

26.9.2024 Kl. 16:49	Den Fælleskommunale Krisestab modtager besked fra Beredskabet om at beredskabsniveauet hæves til Trin 1 – Informationsberedskab efter varsel fra DMI om kraftig regn den efterfølgende dag. Prognoseovervågning iværksat da prognoserne er indbyrdes afvigende. De fleste prognoser viser nedbør på mellem 10 og 50 mm, mens to prognoser stikker ud med fra 60mm op til 80mm. Klimamateriel gøres klar og vagtfrie indsatsledere varsles til mulig tjeneste. I forlængelse af besked til Den Fælleskommunale Krisestab videresendes den til orientering til Entreprenørchefen og klimatilpasningskoordinator.
27.9.2024 Morgen	Der kommer løbende varsler ind i Beredskabets hovedpostkasse og de sendes videre til operationschef og indsatsledere.
27.9.2024 Kl. 13.34	<p>Den Fælleskommunale Krisestab orienteres af Beredskabet om, at man her får en del henvendelser om besigtigelser i truede områder og at man har udleveret en del sandsække til borgernes/virksomhedernes egen hjælp. Henvendelserne kommer ind via Vagtcentralen. Der er endnu ikke opkald via 112 i Esbjerg by, men man bemærker, at hvis der kommer tilkald, vil man ikke kunne pumpe, da der ikke er noget sted at pumpe vandet hen. Oplyser, at man nu går i gang med at informere borgerne via sociale medier og hjemmesider, hvilket man også anbefaler kommunerne at gøre med henvisning til borgernes egne opgaver i forhold til privat grund mv. Beredskabet oplyser til Den Fælleskommunale Krisestab, at der ikke er ressourcer til at hjælpe hver enkelt husstand. Entreprenørchefen har efterfølgende oplyst, at han ikke har modtaget disse informationer.</p> <p>Vejvagten hos Entreprenør begynder over middag at få henvendelser fra Beredskab og Politi om oversvømmelser, som Vejvagten skal tage hånd om i form af vejafspærringer og skiltning. Disse henvendelser intensiveres i løbet af aftenen og natten. Der kommer også henvendelser direkte fra borgere på Vagttelefonen.</p>
27.9.2024 Kl. 14:29	Opdateret information til Den Fælleskommunale Krisestab om indsatser i konkrete områder: Stejlgårdsparken i Bramming, tanklager ved Læssevejen på Esbjerg Havn, færdselsuheld ved Sneumgårdsvej, hvor der er fastklemte i forbindelse med at en bil har forsøgt at forcere vandmasserne. Udrykningsenhed på vej til Videkærvej i St. Darum til bil i vand, hvor gangbesværet er fanget. Beredskabet gør i sin information meget tydeligt opmærksom på, at man har en del "borger- og kommunalhenvendelser med ønske om hjælp til egen adresse, som man desværre

	bliver nødt til venligt at afvise og henvise til skadesservicefirmaerne. Entreprenørchefen modtager ikke disse informationer.
27.9.2024 Kl. 16:58	Ny opdateret information til Den Fælleskommunale Krisestab: Man oplever pt. mange udkald, primært til færdselsuheld, hvor bilister åbenbart undervurderer vanddybderne i lavninger og under broer og i hastighed fortsætter, hvorefter ulykker sker. Pt. udrykningsenheder flere steder på motorvejen ligesom udrykning er på vej til Vestkystvejen, hvor der holder biler med personer med ukendt status under vand. Beredskabet oplyser at man har meddelt Politiet, at man pt ikke finder det nødvendigt at indkalde LBS (Den Lokale Beredskabs Stab). Man vil herefter kun informere Den Fælleskommunale Krisestab, hvis situationen udvikler sig yderligere.
27.9.2024 Kl. 17:00	Syd- og Sønderjyllands Politi sender besked ud om, at de fraråder al unødigt udkørsel i Esbjerg Kommune (kilde Jydske Vestkysten).
27.9.2024 Kl. 19:05	Ny opdateret information til Den Fælleskommunale Krisestab: Spangsbjerg Møllevej afspærres ved Niels Bohrs Vej, da vejen er undermineret. Fokus er pt. på Motorvejen, hvor mange biler holder. Beredskabet iværksætter kørsel med vand og kaffe mens Vejdirektoratet arbejder på at få bilerne fjernet (vendt om mod kørselsretningen). Dele af motorvejen bliver afspærret. Politi sikrer, at der ikke holder biler, som synes forladte men alligevel indeholder personer. Dette gældende på både Motorvejen og Vestkystvejen. Beredskabsniveauet hæves til Trin 2 via online møde i den Lokale Beredskabs Stab (LBS). Det anbefales, at borgmestrene orienteres, hvis det ikke allerede er sket. Entreprenør iværksætter i løbet af aftenen en total afspærring af Størsbølvej, Ålbæk Møllevej og Vestervadvej.
27.9.2024 Kl. 19:00	DSB meddeler, at der pga. vandmasser ikke kan køre tog mellem Lunderskov og Esbjerg. Der kan heller ikke indsættes togbusser pt på grund af Politiets opfordring til at undgå unødigt udkørsel.
27.9.2024 Kl. 20:30	Politiet ophæver opfordringen til at undgå unødigt udkørsel men følger op med opfordring til at være agtpågivende for vand på vejen.
27.9.2024 Kl. 22:25	Ny opdateret information til den Fælleskommunale Krisestab: Esbjerg Motorvejen meldes ryddet for køretøjer. Motorvejen er spærret da der ikke er nogen steder at pumpe vandet hen. Er kaldt til Bryndumdamsvej, hvor en transformatorstation er truet af nedbrud fra oversvømmelse. Man indsætter her mandskab og pumpeudstyr i nat.
28.9.2024 Kl. 8:39	Ny opdateret information til den Fælleskommunale Krisestab + Entreprenørchefen: Der arbejdes på at kunne åbne Motorvejen, forventes at ske inden for den næste time. Vestkystvejen fortsat helt oversvømmet på en større strækning. Der indsættes forsøgsvis mandskab og pumper, man er ikke sikker på effekten, men ønsker at vise borgerne at man gør hvad man kan for at få vejen genåbnet. Spangsbjerg Møllevej ved Niels Bohrs Vej fortsat afspærret. Del af Kongensgade er undermineret med stort hul til følge. Melder, at denne status forventes at være den sidste i denne omgang.
29.9.2024	I løbet af eftermiddagen holdes et møde hos Entreprenør, hvor man planlægger de næste skridt og via Kommunikation informeres der på sociale medier om afspærringer, omkørsler mv.

30.9.2024 Besigtigelse af skader på broer, veje og stier foretages af ledelseslaget i Natur & Byrum. Skaderne er større end forventet.

Den Fælleskommunale Krisestab består af repræsentanter fra den øverste ledelse i de 3 kommuner; Fanø, Varde og Esbjerg. Esbjerg Kommune er repræsenteret med Kommunaldirektør Rikke Vestergaard, HR & Administrationschef Flemming Mortensen samt Kommunikationschef Thomas Reil. Der arbejdes med følgende beredskabstrin under en hændelse:

Trin 1 – Informationsberedskab: Krisestaben holder sig klar til eventuelt videre skridt og indkalder eventuelt relevante nøglepersoner.

Trin 2 – Stabsberedskab: Krisestaben har telefonisk kontakt med hinanden og vurderer igen, om der skal tilkaldes eventuelle nøglepersoner og sikrer transport til stabsrummet, hvis der sker aktivering af Trin 3 – Operationsberedskab.

Trin 3 – Operationsberedskab: Krisestabens medlemmer giver møde i Stabsrummet på Vibevej.

6.1.1 Vurdering og anbefaling:

I det efterfølgende fremgår flere gange, at borgerne har efterspurgt kommunikation under hændelsen fra bl.a. Esbjerg Kommune, men første gang der kommer information ud fra kommunen er søndag eftermiddag – 2 dage efter hændelsen.

Det vurderes som u hensigtsmæssigt, at Entreprenørchefen ikke indgår kontinuerligt i de løbende informationsmails til den Fælleskommunale Krisestab, men kun får information dagen før hændelsen, hvor der opgraderer til Trin 1 samt om morgenen dagen efter hændelsen, hvor der sendes den sidste informationsmail ud. Der har i november 2024 været afholdt et møde med deltagelse af Beredskabet og entreprenørafdelingerne i Esbjerg og Varde, hvor den gældende praksis har været drøftet, uden at der dog blev taget nogen beslutninger. Her blev det blandt andet drøftet, om der kunne etableres en sms-ordning, som man har på Fanø.

Det er herudover ikke klart, hvorvidt der faktisk blev reageret fra medlemmerne af Krisestaben, som blandt andet har til opgave at vurdere, om der bør indkaldes særlige nøglepersoner til at bistå i den Lokale Beredskabs Stab eller i forhold til andre specifikke opgaver.

- 1) Der foretages en drøftelse af, om der bør ske justeringer i de interne kommunikationsveje/ledelsesstrukturer i forhold til klimahændelser. Entreprenør fra Esbjerg Kommune er ansvarlig for indkaldelse og opfølgning. Deltagere er Esbjerg Kommunes deltagere i Den Fælleskommunale Krisestab samt Entreprenør.
- 2) Der foretages en drøftelse mellem Politi, Beredskab og Entreprenør om, hvorvidt der bør aftales en ensartet metode til logning/registrering af de enkelte indsatser under ekstremhændelser, så disse kan indgå som læringspunkter efter hændelsen.
- 3) Der udarbejdes en plan for det kommunikative beredskab fra Esbjerg Kommune under oversvømmelseshændelser som kobles til bilag i den kommunale beredskabsplan, så de generelle trin i en kommunikationsindsats er forberedt på forhånd og hurtigt kan sættes i værk. Planen skal tage højde for, at kommunikationen er koordineret med informationen fra andre myndigheder og fra DIN Forsyning. Målet er, at borgerne hurtigt kan finde den relevante information uanset om de søger den hos Esbjerg Kommune, hos DIN Forsyning eller hos andre myndigheder.
- 4) Herudover kan der opbygges et område på Esbjerg Kommunes hjemmeside med informationer om oversvømmelser, stormflod mv. Den opbygges, så den ikke udelukkende indeholder statisk information, men også kan opdateres i realtid under en hændelse, så borgeren kan få hurtig og pålidelig information.

7 Opfølgning efter hændelsen

Efter hændelsen er der iværksat konkrete tiltag, særligt i forhold til udbedring af skader, men herudover er der indkommet en lang række henvendelser fra grundejere, ligesom der fra Esbjerg Kommunes side er iværksat en række forskellige tiltag, som beskrives i det følgende.

7.1 Input fra borgere på Klimaklar Esbjerg portalen

I de første dage efter hændelsen blev der oprettet en spørgeundersøgelse på Klimaklar Esbjerg portalen. Portalen er et digitalt dialogværktøj for borgerinvolvering, som i øjeblikket testes som led i Esbjerg Kommunes deltagelse i det EU finansierede klimatilpasningsprojekt ARSINOE om klimarobuste områder i Europa.

Undersøgelsen havde ikke til hensigt at være repræsentativ, hvilket den heller ikke var, men blev iværksat for dels at teste portalens værdi i en konkret situation og dels for at opnå bedre viden om, hvor oversvømmelserne faktisk fandt sted samt hvad det er, som borgerne har oplevet. Borgerne kunne komme med input om oversvømmelser på egen grund eller hvor de ellers havde observeret dem, fx på veje og stier eller i hele boligområder. Der var mulighed for at komme med input i perioden fra den 30. september til primo november 2024.

I alt 68 personer deltog i undersøgelsen, heraf var 92% privatpersoner, mens 8% angav sig som professionelle. Langt hovedparten (71%) af respondenterne bor i Esbjerg, mens 8% bor i Bramming og 4% angav bosted i Ribe, 1% bor uden for Esbjerg Kommune, mens resten angiver bosted som andre steder i Esbjerg Kommune. Dette svarer godt overens med, at det var den nordlige del af kommunen, som oplevede oversvømmelserne.

Respondenternes markeringer på kortet i portalen er ført over i oversigtskortet (bilag A)

7.1.1 Analyse af besvarelser

Der er genereret en AI analyse af besvarelserne:

Borgernes svar på spørgsmålet om hvad de oplevede i forbindelse med hændelsen (65 besvarelser):

Respondenterne rapporterer omfattende problemer med oversvømmelser, især i forbindelse med kraftig regn. Mange oplever, at kloaksystemet er underdimensioneret og ikke kan håndtere vandmængderne, hvilket fører til vandindtrængning i kældre, garager og boliger.

Der rapporteres også om høje grundvandsniveauer og flere nævner specifikke områder, hvor vandet har samlet sig og skabt problemer, såsom ved Nørregårdsparken og Ivigtutvej.

Flere respondenter nævner også, at vand fra Bilka-søen har oversvømmet deres områder. Vejbaner og parkeringspladser er ligeledes blevet oversvømmet og der er rapporter om vand, der løber over veje og skaber farlige situationer.

Nogle respondenter foreslår løsninger som bedre dræning eller barrierer for at forhindre fremtidige oversvømmelser.

Generelt er der en følelse af utryghed og frustration over de gentagne oversvømmelser og de skader, de forårsager på ejendomme og personlige ejendele.

Respondenterne efterlyser mere effektive og fremtidssikrede foranstaltninger fra kommunens side for at håndtere problemet.

Respondenternes svar på spørgsmålet om hvordan de oplever at udfordringerne har udviklet sig over tid (35 besvarelser):

Respondenterne rapporterer generelt en forværring af problemer med vand og oversvømmelser over tid. Flere nævner, at deres ejendomme oftere står under vand, og at kloaksystemet ikke kan følge med.

Der er også omtale af, at terrænregulering og grundvandssænkning hos naboer har forværret situationen.

Nogle respondenter oplever problemerne på vej til arbejde mens andre har haft direkte oversvømmelser i deres hjem.

Der er også bekymring for utilstrækkelig dræning og behovet for bedre vedligeholdelse af kloakker og afløb.

Flere steder står vandet højere og oftere og nogle områder er blevet oversvømmet for første gang i mange år.

Der er også enkelte udtalelser om, at problemet er blevet massivt de seneste måneder og at der er en generel tendens til, at situationen er blevet værre.

En respondent nævner, at problemet er gået fra ikke at eksistere til at være alvorligt.

Respondenterne bliver spurgt om de har andre kommentarer, der ønsker at give til Esbjerg Kommune (15 besvarelser):

Respondenterne har oplevet problemer med vand og foreslår forskellige løsninger til at håndtere vandmængderne. Flere nævner behovet for større rør eller vandreservoirer for at kunne håndtere de store mængder vand.

Der er også forslag om at forbedre afledningssystemet og pumpekapaciteten i visse områder. Enkelte respondenter påpeger problemer med tilgroede grøfter og tilstoppede vejunderføringer mens andre nævner konkrete eksempler på, hvordan naboers ændringer i terrænet har forværret situationen for dem.

Der er også et ønske om mere opmærksomhed på vedligeholdelse af grøfter og underføringer samt inddragelse af lokalråd for at identificere udsatte områder.

Endelig foreslår en respondent, at man skal være varsom med at reagere for kraftigt på sjældne hændelser og i stedet basere beslutninger på en evidensbaseret tilgang.

Udover den AI genererede analyse ovenfor kan der om kommentarerne i portalen siges, at mange beretter om:

- Opstigning af vand fra kloak
- Vand i kælderen
- Højt grundvand trænger ind i kælderen
- Ekstreme oversvømmelser i haven
- Har brugt mange penge på slamsuger
- Nogle har fået nej til dækning af forsikrings-selskabet
- Mange beretter at de har fået vand ind fra vejen eller fra fællesarealer i boligområder.
- Flere beretter at de bor i nyetablerede boligområder og de kan ikke forstå, at de dermed bliver oversvømmet.
- Flere beretter om at man de seneste år har oplevet gentagende oversvømmelser både fra vand der kommer op fra kloakken og fra grundvand og regnvand.
- Oversvømmelser af egen grund på grund af overløb fra forsinkelsesbassin.

7.1.2 Vurdering og anbefaling:

Borgerne har registret oversvømmelser på lokaliteter, der ikke fremgår af anden indberetning og disse giver værdifulde input til validering af eksisterende oversvømmelsesmodeller.

Borgernes input har også været værdifulde i den forstand, at de har bekræftet de tendenser, der har kunnet ses andre steder i forhold til efterspørgsel efter information og i forhold til at oversvømmelseshændelser opleves flere gange de samme steder og af flere borgere opleves meget voldsomme og med store konsekvenser til følge. Borgernes input indgår i arbejdet med kommunikation før, under og efter en hændelse. Ligeledes vurderes det, at udsagn om, at naboer i visse tilfælde skaber gener for andre grundejere gennem terrænhævninger og pumpeindsats bekræfter en tendens, som også opleves i andre sammenhænge.

Der laves en særskilt evaluering af anvendeligheden af Klimaklar Esbjerg portalen i forhold til, om den bør fortsætte efter testperiodens udløb. Heri skal indgå, at der er behov for at der afsættes ressourcer til løbende dialogaktivitet på portalen.

7.2 Henvendelser fra grundejere til Esbjerg Kommune

Efter hændelsen er der kommet et større antal henvendelser fra grundejere både i det åbne land såvel som i boligområder i Esbjerg by og Bramming by.

Mange efterspørger, at Esbjerg Kommune skal sikre, at der i fremtiden ikke sker oversvømmelser, og for nogle er der også en forventning om, at kommunen dækker de skader de private grundejere har haft, hvis de har været udsat for oversvømmelser på grund af afstrømning fra veje, fællesarealer eller kommunalt ejede arealer. Der er også fra flere steder en forventning om, at man ved hjælp af større regnvandsledninger vil kunne sikre, at der ikke i fremtiden opleves oversvømmelser.

Der er dog tale om et lidt broget billede, for der er også områder, hvor grundejerne selv har handlet og ikke efterfølgende har henvendt sig.

Henvendelserne er kommet ind forskellige steder og både telefonisk og pr. mail. Der er ydet en indsats for at forklare, at det ikke er muligt på forhånd at sikre sig mod så ekstreme hændelser som der var tale om:

- Ved hændelser så store som denne kan det ikke undgås, at der kommer oversvømmelser, både på veje og stier og på private grunde.
- Nogle steder sker oversvømmelserne af privat grund på grund af indstrømmende vand fra vejarealer eller ved at kloakdæksler springer op på grund af opstuvning under terræn.
- I Esbjerg Kommune dimensioneres kloaksystemerne til, at der ikke må ske oversvømmelse på terræn oftere end hvert 10 år i fælleskloakerede områder og hvert 5 år i separatkloakerede områder. Det er tilsvarende, hvad man gør andre steder i landet, og der er meget restriktive statslige beregnings- og dokumentationskrav, hvis man ønsker at hæve serviceniveauet med finansiering via spildevandstaksterne.
- Ejere af veje skal kunne håndtere hverdagsregn op til det serviceniveau, som var gældende da vejen blev anlagt, og man skal vedligeholde veje og afløb, men regnhændelser ud over dette niveau skal de tilliggende grundejere selv beskytte sig imod.

I Danmark er reglerne om håndtering af vand, herunder vand fra ekstremhændelser splittet ud i forskellige sektorlove, og der eksisterer pt ikke nogen samlet autoritativ fremstilling af hvad disse regler betyder for ansvarsfordelingen mellem grundejere og myndigheder. Derfor rettede Plan umiddelbart efter hændelsen henvendelse til KL for at få bekræftet ovenstående overordnede tolkning af regelsættet. KL har mundtligt bekræftet, at tolkningen svarer til deres egen tolkning. I dialogen med KL har Esbjerg Kommune udtrykt ønske om at KL, evt. i samarbejde med DANVA iværksatte en sådan samlet fremstilling af det gældende regelsæt til brug for kommunernes administration og kommunikation til borgerne. Det har KL dog ikke fundet at kunne imødekomme pt og har i stedet henvist til, at Esbjerg Kommune selv kunne iværksætte arbejdet, eventuelt i samarbejde med andre kommuner.

Foranlediget af bl.a. de beskrevne henvendelser til Entreprenøren og efterfølgende sendt til behandling hos Park & Mobilitet, har der været rettet henvendelse til Vejdirektoratet med en

anmodning om en udtalelse om, hvilket ansvar der juridisk er pålagt Kommunen i forhold til skader hos private grundejere fra vand, der løber langs og fra vejarealer.

Svaret fra Vejdirektoratet understøtter tolkningen ovenfor; nemlig at hvis Vejejer/myndighed har etableret afvanding efter de regler der var gældende på tidspunktet for vejens anlæg og i øvrigt drifter og vedligeholder vejen og afløb ud fra hverdagshændelser, så er det grundejerens ansvar at beskytte egen grund mod diffust indtrængende vand fra veje. Heri ligger, at vejejer naturligvis ikke må etablere afløb fra veje og grøfter ind på privat grund. Svar fra Vejdirektoratet fremgår af bilag

7.2.1 Henvendelser fra boligområder, hvor byggemodning stadig er igang:

Disse henvendelser er behandlet hos Arealudvikling under By & Arealudvikling, som er ansvarlig for byggemodningen. Der er iværksat enkelte konkrete afhjælpende foranstaltninger, og herudover arbejdes der med følgende forslag til tiltag:

Parkvej – Wendelparken i Bramming:

For at sikre naboområdet mod vest, der ligger lidt lavere, mod oversvømmelse, er der etableret et afskærende trug, der leder vandet til et internt regnvandsbassin.

Foranstaltningen skyldes, at der, indtil byggemodningen er afsluttet, er risiko for, at overfladevand fra byggegrundene kan løbe mod vest til Nygårdsparken.

Når først alle grunde er bebygget, vil de enkelte grundes regnvand blive ledt mod øst til en større grøft, som er forbundet til det omtalte regnvandsbassin.

Der er dermed tale om et internt regnvandssystem, som skal sikre, at regnvandet holdes indenfor udstykningen.

Stejlgårdsparken 106-110:

Syd for Stejlgårdsparken ledes, ved kraftig regn, store mængder overfladevand mod boligområdet. På en delstrækning ud for nr. 106-110 er vandproblematikken søgt løst med lille drængrøft, der er tilsluttet udstykningens regnvandsledning. Det har desværre vist sig at være utilstrækkeligt til at hindre vandet i at skabe oversvømmelse på boliggrundene. Ved regnhændelsen ultimo september, hvor der blev registreret 180 mm nedbør over to døgn, medførte det oversvømmelser.

Det er derfor valgt at ændre afvandingsforholdene. Der er udarbejdet et reguleringsprojekt efter vandløbsloven. Det indbefatter anlæg af en indtil 0,8 m dyb afskærende grøft, som leder regnvandet udenom den berørte bebyggelse, til et eksisterende grøftesystem i boligområdet.

7.2.1.1 Vurdering og anbefaling:

Tiltagende beskrevet ovenfor iværksættes og er således justeringer i igangværende byggemodning og foreslås finansieret af byggemodningsbudgettet.

7.2.2 Henvendelser fra nyere boligområder, hvor byggemodningen er afsluttet:

Flere grundejere fra Plutovænget og Neptunvænget i Sønderris har henvendt sig til Esbjerg Kommune med klager over, at der er løbet store mængder overfladevand ind på deres grunde både fra vej, fællesarealer og kommunalt ejede marker bag bebyggelserne. Dialogen er startet op før hændelsen den 27.9, idet områderne også oplevede oversvømmelser af grunde under kraftige regnhændelser i juli og august 2024. Sagerne er endt til behandling i Park & Mobilitet, som har ført en dialog med grundejerne med blandt andet involvering af rådgiverbistand og søgt at klarlægge bl.a. de regler, der gør sig gældende i forhold til lokalplan, bygge Lovgivning og spildevandsplanen.

I seneste spildevandsplan, gældende fra 2022, er der stillet krav til, at der i planlægningen af nye projekter skal tage højde for, at længerevarende regnhændelser kan håndteres og dirigeres til og opmagasineres i områder, hvor der ikke er risiko for skader. Der stilles krav om vandhåndteringsplaner, som dokumenterer, at man kan håndtere en fremtidig 100 års regnvandshændelse på egen grund.

For Plutovænget og Neptunvænget gælder, at området er udstykket i årene 2020-23 og dermed nogle af de sidste byggemodninger i Esbjerg Kommune, der er anlagt i henhold til den tidligere Spildevandsplan, hvor der ikke var stillet ovenstående krav. DIN Forsyning er i gang med at klarlægge, hvorvidt regnvandssystemet i området lever op til det gældende serviceniveauekrav om håndtering af en 5 års hændelse uden opstuvning til terræn. Der foreligger pt ikke nogen tilbagemelding fra DIN Forsyning.

7.2.2.1 Vurdering og anbefaling:

Udfordringerne har været præsenteret på det udvidede chefgruppemøde i slutningen af november 2024. Stillingtagen er udsendt til behandling af evalueringen.

Hos Park & Mobilitet afventer man chefgruppens stillingtagen til, i hvilken udstrækning Esbjerg Kommune skal påtage sig forpligtelsen til, enten helt eller delvist at foretage indgreb som fx etablering af grøfter, ændring af kantsten, etablering af bassiner og lignende i boligområderne.

Park & Mobilitet har herudover modtaget henvendelser med et lignende indhold fra Marbækparken og Myrthueparken samt Stejlgårdsparken. Den senest etablerede del af Stejlgårdsparken er behandlet nedenfor.

Det anbefales, at Esbjerg Kommune ikke påtager sig forpligtelsen til at udføre anlæg til afhjælpning af generne hos de private grundejere. idet det dels vil være en udgift, som vi ikke juridisk er pålagt og dels vil den forventeligt kunne danne præcedens med uoverskueligt store kommunale udgifter til følge. Da der imidlertid har været tale om flere tidligere hændelser udover hændelsen den 27. september, så er anbefalingen, at kommunen i stedet stiller sig til rådighed i forhold til generel vejledning. Det vil dog være grundejernenes eget ansvar at søge rådgiverbistand og finansiere konkrete anlægsprojekter. Dette afventer naturligvis afklaringen af, om DIN Forsyning faktisk lever op til serviceniveauet.

Fokus på rettidig information til købere af grunde bør skærpes og ligeledes fokus på hurtig og effektiv overdragelse af fællesarealer til grundejerforeninger, når byggemodningen er afsluttet.

Herudover skal læringen fra disse nye byggemodninger indgå i de fremtidige byggemodninger for yderligere at skærpe fokus på den mest hensigtsmæssige håndtering af vand inden for gældende regler og rammer. Blandt andet bør der være fokus på, at effektiviteten af faskiner og nedsivningsbassiner vil falde med tiden fordi de slemmer til.

7.2.3 Henvendelser fra grundejere i Boldesager området:

Der er kommet henvendelser fra grundejere i Boldesagerområdet (Kirkegade, Baldursgade, Edelsvej) om voldsomme oversvømmelser af haver og kældre. Området ligger i det tidligere vandløbstrace til Holme Bæk og oversvømmelsesproblematikken er kendt af Esbjerg Kommune og DIN Forsyning fra flere tidligere skybrudshændelser, bl.a. i august 2023 og igen i august 2024. Grundejerne klager over store udgifter til tømning af haver og kældre for vand efter oversvømmelserne samt udfordringer i forhold til deres forsikringer og frygter, at deres huse bliver værdiløse.

Indtil videre foreligger der en beslutning om, at DIN Forsyning etablerer et forsinkelsesbassin i den grønne kile fra Dalen til Bakkevej. Etablering af forsinkelsesbassinet forventes at kunne reducere belastningen af fælleskloakken (op til en 5 års hændelse fra de separatkloakerede områder ved Baldursgade og Torvegade), men vil ikke kunne forhindre vand på terræn i situationer med skybrug eller kraftig regn i den laveste del af området ved Baldursgade, Edelsvej og Kirkegade.

Spildevandsmyndigheden har sammen med DIN Forsyning på denne baggrund desuden igangsat udarbejdelsen af "Helhedsplan for Boldesager og Jerne Nord", for bl.a. at få kortlagt mulige løsninger til afhjælpning af problemet. Der er kommet et oplæg fra rådgiver i februar 2025, hvor der er set på fire forskellige løsningsmuligheder; 1) håndtering af overfladevandet opstrøms det oversvømmede område, 2) tunellering, hvor vandet transporteres væk gennem store underjordiske rør, 3) transport ovenpå terræn ved hjælp af et skybrudstrace, hvilket vil nødvendiggøre opkøb af 1-2 grunde med huse i området og 4) opkøb af grunde, så hele det gamle vandløbstrace for Holme Bæk genskabes.

7.2.3.1 *Vurdering og anbefaling*

Det er planen, at der efter en drøftelse mellem Esbjerg Kommune og DIN Forsyning skal være en generel temadrøftelse i PBU og KMU om håndteringen af denne type udfordringer og i hvilken udstrækning Esbjerg Kommune skal involvere sig finansielt.

7.2.4 **Henvendelser fra grundejere i området ved Ringen/Lergravssøen:**

Efter en henvendelse til Borgmesteren, som blev videresendt til besvarelse hos Teknik & Miljø, blev der fra Plans side og sammen med en medarbejder fra DIN Forsyning afholdt et møde med en mindre kreds af grundejere, som stod bag henvendelsen.

På mødet fremlagde grundejerne en række forslag, som efter deres opfattelse vil løse deres problemer med gentagende oversvømmelser. Det drejer sig overordnet set om en permanent sænkning af vandstanden i Lergravssøen, så den kan fungere som buffer under ekstremhændelser og at flere grundejere end i dag bør få tilladelse til at lede overfladevand og terrænnært grundvand ud i søen og at der herudover ændres på kantsten, så vejvandet ledes ind i parken og ud i søen og desuden at stierne i parken ændres så de kommer til at fungere som vandveje. Endelig ønsker man, at der ændres/fjernes beplantning, så der skaffes plads til vandet i parken. På mødet var der grundejere, der udtrykte ønske om, at separatkloakeringen afventer, at ny lovgivning om mulighed for takstfinansiering af foranstaltninger mod terrænnært grundvand træder i kraft. Grundejerne oplyste, at de føler sig efterladt af Esbjerg Kommune og bl.a. stod uden kontakt til nogen myndigheder under hændelsen den 27. september. Fra nogle grundejeres side er der udtrykt ønske om, at Esbjerg Kommune opkøber deres grunde.

7.2.4.1 *Historik*

Området ved Lergravssøen i Ribegade og i Ringen har gennem en længere årrække været udsat for oversvømmelse af haver og kældre i forbindelse med store regnskyl. Området er karakteriseret ved at undergrunden er meget lerholdig og historisk er gammel havbund. De oprindelige vandløb og grøfter, som afvandede området er enten rørlagt eller befæstet i forbindelse med at området skiftede karakter fra kolonihavebebyggelse til helårsbeboelse. Desuden er der et stort terrænfald fra Storegade og ned til bunden af området, hvilket giver en stor overfladeafstrømning til det laveste punkt ved Ringen.

Efter 50 års hændelsen i september 2015, blev der iværksat en række driftsmæssige tiltag i forbindelse med forsinkelsesbassin og renselanlæg og der blev iværksat en proces for separatkloakering af Østerbyen. Disse tiltag har i nogen grad afhjulpet oversvømmelsesproblemerne, men hændelsen den 27.9 medførte igen store oversvømmelser hos grundejere i Ringen og i Ribegade. En grundejer er genhuset på 5. måned og en grundejer har fået besked af sit forsikringselskab om, at de ikke længere vil være dækket af eksisterende forsikring, men er henvist til at finde et nyt selskab.

7.2.4.2 *Workshopforløb om samarbejde mellem borgere og myndigheder*

Dialogen med grundejere og lejere i området er herefter kanaliseret over i et workshopforløb, som i forvejen var planlagt i regi af førnævnte klimatilpasningsprojekt ARSINOE, hvor Esbjerg Kommune er partner sammen med bl.a. Kystdirektoratet og DTU. Som et led i projektet indgår et workshopforløb i 2 geografiske områder bestående af to på hinanden følgende workshops, faciliteret af Københavns Professionshøjskole omkring samarbejde mellem borgere og myndigheder i lokalområder, der er i fare for oversvømmelser. Formålet med forløbet er at afprøve metodens anvendelighed i forhold til i højere grad end hidtil at lade borgernes egne ressourcer indgå i klimasikring og beredskab i et samarbejde med de relevante myndigheder.

Den første workshop blev afholdt i november 2024 og den sidste workshop blev afholdt den 27. januar 2025. Ved workshop nr. 2 var der bred deltagelse af relevante myndigheder, herunder Beredskabet, Miljø & Klima, Entreprenøren og endelig Plan som projektejer. Park & Mobilitet og Kommunikation deltog ikke.

Under workshop nr. 2 (27. januar 2025) blev der udarbejdet udkast til Action Cards for emnerne 1) Kommunikation, 2) Lokalt borgerberedskab og 3) Myndighedernes koordinerende indsats.

Borgerne er blevet lovet, at de får en tilbagemelding på dels konkrete handlinger som opfølgning på de udarbejdede Action Cards og at de får svar på de spørgsmål, som de har stillet i forhold til udledningstilladelser og deres forslag til tekniske tiltag i vejarealet og i Lergravsparken. Pt. afventes rapporteringen fra Københavns Professionshøjskole. Denne forventes at foreligge i løbet af marts måned.

7.2.4.3 Vurdering og anbefaling

Området står foran separatkloakering i 2025 og 2026, men det kan forudses at separatkloakeringen med stor sandsynlighed vil medføre forøgede problemer med terrænnært grundvand, fordi en tidligere undersøgelse i 2019 har indikeret, at de eksisterende men utætte og udtjente kloakrør har fungeret som dræn. Denne dræneffekt forventes at ophøre, når der etableres separatkloakering med tætte rør. Indtil nu har der ikke været lovgivningsmæssig hjemmel til at iværksætte en drænløsning i regi af forsyningsselskabet, men der er pt lovgivning på vej, som giver denne hjemmel med forventet ikrafttræden pr. 1. juli 2025.

I mellemtiden skal der arbejdes internt i Esbjerg Kommune og i samarbejde med DIN Forsyning og Beredskabet på at tage stilling til det videre forløb i området ved Ringen. Der er på et tidligere tidspunkt, efter ekstremhændelsen i 2015, lavet et projekt til belysning af mulighederne for afhjælpning af oversvømmelsesgenerne i området. Dette projekt førte til blandt andet en ændring af forsinkelsesbassinet ved Estrupvej samt driftsmæssige forbedringer ved Renseanlæg Øst. I den mellemliggende periode er der herudover igangsat separatkloakering af Østerbyen. Området ved Ringen, Ribegade mv. er planlagt til påbegyndelse af separatkloakering i 2025.

Den umiddelbare vurdering er, at en sænkning af vandstanden i Lergravssøen og yderligere muligheder for at lede vand fra flere private grunde samt fra vejarealet ud i Lergravssøen grundlæggende ikke vil afhjælpe problemerne med vand i kældre og haver.

Den nye lovgivning, der giver mulighed for at finansiere løsninger på problemer med terrænnært grundvand forventes at træde i kraft 1. juli 2025. Det har været diskuteret med DIN Forsyning, om man kunne udsætte separatkloakeringen et års tid for i mellemtiden at gennemføre en "fast track proces" i samarbejde med Miljøministeriet og Miljøstyrelsen om afklaring af mulighederne for at indarbejde en grundvandssænkning i form af "det 3. rør" eller lignende sammen med separatkloakeringen. DIN Forsyning har tilkendegivet at man ønsker at fortsætte separatkloakeringen med den nuværende tidsplan og dermed ikke ønsker at udsætte separatkloakeringen til afklaringen foreligger.

På den baggrund anbefales det, at der udarbejdes et projekt med ekstern rådgiverbistand, som skal belyse mulighederne for alternative afhjælpning af problemerne, herunder belyse de tekniske forslag, som er kommet fra gruppen af grundejere i området. Resultaterne af projektet skal sammen med bl.a. resultatet af projektet fra Boldesager området indgå i den drøftelse med de politiske udvalg, der er omtalt andetsteds.

Under alle omstændigheder er det forventningen vil etablering af en given længerevarende løsning for området tage tid.

Anbefalingen er derfor, at der arbejdes videre med den samarbejdende dialog med deltagerne i workshopforløbet, såfremt evalueringen af forløbet tegner sig positivt. Der arbejdes med beredskabskursus, med mulighederne for en bedre varsling samt vidensdeling grundejerne i mellem i forhold til individuelle tiltag og løsninger og endelig afklaring af om der er ønske om etablering af et egentligt borgerberedskab i området.

Det har desuden vist sig, at der er forskel på, hvordan de enkelte grundejere har sikret sig i området og med forskellig effekt. Det vurderes derfor, at der kan være en gevinst i at hjælpe borgerne med vidensdeling og eventuelt også et lokalt borgerberedskab, som der blev arbejdet med under workshopforløbet.

7.2.5 Ivigtutvej og viadukten på Kjersing Ringvej:

Grundejerne på Ivigtutvej var udsat for meget store oversvømmelser fra bassinet nord for Gjesing Ringvej og vest for Stormgade. Dette bassin er et forsinkelsesbassin med indbygget uheldsbassin,

som ligger mellem krydset og boligområdet ved Ivigtutvej. Beredskabet ydede indsats i området med udlægning af watertubes, men disse var ikke tilstrækkelige til at dæmme op for vandet i boligområdet, primært fordi der ikke var noget sted at pumpe vandet hen.

Der har så vidt vides ikke efterfølgende været direkte kontakt mellem Esbjerg Kommune og grundejerne i området, men det fremgik af indslag i DR's TV Avisen søndag den 29. september, at der havde været en høj grad af nabohjælp til stede med udlægning af sandsække mv.

I forbindelse med et tidligere projekt som havde til formål at afhjælpe gener fra oversvømmelser i viadukten under jernbanen på Kjersing Ringvej (beskrevet i afsnit 7.4), som blev iværksat efter en 50 års hændelsen i september 2015, indgik udover en ændring af opbygningen af uheldsbassinet i forsinkelsesbassinet også etablering af et forsinkelsesbassin ved Lillebæltsvej samt udvidelse af et forsinkelsesbassin ved Limfjordsvej, jf. Plan & Miljøudvalgets beslutning af 21. maj 2019. Ændringen af uheldsbassinet vil kræve en fornyet udledningstilladelse for udløbspunktet til Fovrfeld Bæk. Det er derfor besluttet at der gives en tidsbegrænset dispensation med uændret afledning fra forsinkelsesbassinet indtil der er fundet en løsning for håndtering af vandet fra forsinkelsesbassinet og øvrigt regnvand fra Grønlandsparken, så der kan meddeles en permanent udledningstilladelse til Fovrfeld Bæk. Dette projekt er endnu ikke igangsat, fordi vandproblematikken hænger sammen med hele håndtering af vand i det grønne område i Grønlandsparken og Fovrfeld Ådal. Desuden er der, så vidt vides, ikke tidligere oplevet oversvømmelser ved Ivigtutvej og der har derfor ikke været fokus på en afhjælpning i forhold til disse grundejere.

7.2.5.1 Vurdering og anbefaling:

Der tages kontakt til grundejerne for at undersøge om der tidligere har været oversvømmelser i området i forbindelse med ekstreme nedbørshændelser. I første omgang tilbydes grundejerne samme proces med vejledning og eventuelt beredskabskursus og lignende som foreslået for området ved Ringen og området ved Boldesager.

Herudover bør der ses på, om der kan tilbageholdes mere af det vand, som ledes til fra området på den anden side af Bilka-krydset. Ansvarlig for denne del er Miljø & Klima sammen med DIN Forsyning.

7.3 Samlet vurdering og anbefalinger for boliger og boligområder

Den overordnede vurdering er, at eftersom der idag ikke er lovgivningsmæssig eller økonomisk grundlag for, at Esbjerg Kommune eller andre myndigheder grundlæggende kan afhjælpe udfordringerne med oversvømmelse af boliger og boligområder under ekstremhændelser, så er der behov for i højere grad at fokusere på at støtte op om grundejernes egne ressourcer i forhold til a) permanente tekniske løsninger på egen grund som højvandslukker, ændring af terræn og lign. og b) viden og træning i at sikre egen grund og evt. yde nabohjælp under en hændelse samt at sørge for, at grundejerne har enkel og ukompliceret adgang til viden om myndighedernes handlinger og driftsforhold under en hændelse.

I forbindelse med workshop forløbet med grundejerne i området ved Ringen blev der efterspurgt adgang til bedre varsel og at myndigheder samt forsyningsselskab bliver langt bedre til at informere undervejs under en hændelse og at myndigheder (Politi, Beredskab og Esbjerg Kommune) bliver langt bedre til at kommunikere de samme budskaber og henvise til hinanden for eventuelt specialiserede informationer, så man som borger ikke er afhængig af at komme ind på den rette kommunikationskanal for at blive hjulpet.

Det er også vurderingen, at der er behov for en forstærket kommunikationsindsats fra Esbjerg Kommunes side, så der over tid i højere grad kan etableres en realistisk forventningsafstemning mellem borgere og kommunen om ansvarsfordelingen. Til dette brug er det vurderingen, at der på den ene eller den anden måde bør tilvejebringes en samlet juridisk fremstilling af lovgivning og ansvarsfordeling med en efterfølgende kommunikativ bearbejdning, så den kan forstås af almindelige mennesker. Det anbefales derfor, at Esbjerg Kommune enten en gang til retter henvendelse til KL med anmodning om at der sættes gang i dette eller at Esbjerg Kommune bestiller den juridiske fremstilling hos ekstern juridisk advokat. Ansvarlig er: Plan – Klimatilpasning.

Eftersom ekstremhændelser forekommer uventet, er der generelt behov for, at kommunikationsindsatsen i langt højere grad er forberedt og ligger klar med alt fra skabelon til underhjemmesider, vejledninger til grundejere før under og efter en hændelse mv.

Det foreslås at der etableres en arbejdsgruppe, som ud fra erfaringerne med workshopforløbet i området ved Ringen arbejder videre med i hvilken udstrækning metoden kan udbredes til andre boligområder.

Herunder at der forsøgsvis tilbydes et kursus i lokalt beredskab, som faciliteres af Beredskabet og Esbjerg Kommune. Det kan overvejes, om der kan etableres et samarbejde med oplysningsforbundene med tilbud om beredskabskurser til grundejere generelt.

7.4 Broer, veje, stier og anden infrastruktur:

Der var omfattende oversvømmelser og skader på broer, veje og stier. Indberetningen fra Entreprenørafdelingen angiver 33 lokaliteter, hvor der er oversvømmelser relateret til afdelingens arbejdsområde.

Motorvejen mellem afkørsel 75 Esbjerg N og afkørsel 76 Esbjerg Ø var afspærret fra fredag eftermiddag indtil lørdag formiddag. Beredskabet assisterede Vejdirektoratet, der har ansvaret for motorvejen med afspærring.

Også Vestkystvejen var afspærret i et længere tidsrum. Her var vejen ved jernbanebroen oversvømmet i 50-100 cm dybde af vand fra tilstødende arealer. Her ydede Beredskabet indsats, ligesom det var tilfældet på Oksvangvej og ved viadukten under jernbanen ved Bilka.

Herudover var der afspærringer på en lang række mindre veje, hvor Entreprenørafdelingen stod for afspærringer og skiltning.

Mange viadukter blev oversvømmet og da de ofte ligger lavt, har oversvømmelserne nogle steder været ganske voldsomme med vanddybder på 1,5 – 2,0 meter (Landemærket viadukten ved Tarp, Oksvangvej viadukten ved Andrup) og andre i lavere, men stadig betydelige, dybder på 20-70 cm.

Området ved viadukten under jernbanen ved Bilka blev oversvømmet med en vanddybde på 1,8-2,2 meter.

De enkelte strækninger fremgår af kortbilagene.

Udover at oversvømmelserne har givet store udfordringer med trafikal fremkommelighed, har der også været en udfordring at en del trafikanter valgte at trodse afspærringer og køre ud i vandet eller optrådte aggressivt over for Entreprenørafdelingens personale i forbindelse med afspærringerne.

Nogle steder kom afspærringerne for sent og biler kørte ud i vandet og kunne ikke ved egen drift komme derfra. Der blev ydet assistance 7 gange til personer, som var fanget i deres køretøjer ved henholdsvis Motorvejen, ved Bramming, ved Tjæreborg og ved Kjersing Ringvej (lastbil fanget i Bilka-krydset). TV Syd berettede om, at en privatperson måtte svømme ud, slå ruden ind på bilen og redde en chokeret person ud af sin elbil, der var kørt ud i vandet ved Oksvangvej og herefter gået i stå.

Beredskabet var ude og tjekke biler, som var forladt i vandet for at sikre, at der ikke var personer ladet tilbage i bilerne.

Der har dermed været tale om en række potentielt meget farlige situationer og hvor flere også beretter, at de har været meget chokerede.

I forhold til skader på broer, veje og stier er de fleste i dag udbedret, men de værst påvirkede har måttet afvente proces med ekstern rådgivning og udbud.

De veje, hvor skaderne var mest omfattende, er bl.a. Vestervadvej, Ålbæk Møllevej, Størsbølvej og Spangsbjerg Møllevej. Her er det vurderingen, at skadesomkostningerne vil beløbe sig til i omegnen

af 13 mio. kr. Da broen ved Størsbølvej har vist sig at være blevet undermineret i en sådan grad, at der skal etableres en ny bro i stedet for reparation af den eksisterende, kan det samlede beløb blive højere.

Strækningerne på Ålbæk Møllevej og Størsbølvej er forsat helt spærret, mens trafikken er åbnet igen på Spangsbjerg Møllevej og Vestervadvej.

Trafikken kan nu igen passere Spangsbjerg Møllevej på strækningen mellem Hospitalsvej og Niels Bohrs Vej.

Arbejdet på den spærrede Vestervadvej nord for Vester Nebel er også færdiggjort og vejen er åbnet igen

De to resterende projekter på Ålbæk Møllevej og Størsbølvej har været i udbud, og arbejdet med at udbedre skaderne forventes at gå i gang i slutningen af februar.

Det er Beredskabets vurdering, at følgende områder har været kritiske i forhold til behovet for beredskabsindsats:

- Viadukten under jernbanen ved Bilka
- Motorvejen
- Vestkystvejen
- Transformerstationen ved Bryndumdamvej
- Forsinkelsesbassin ved Ivigtutvej.

Efter 50 års hændelsen i september 2015 blev der gennemført et større afklaringsprojekt ledet af spildevandsmyndigheden med henblik på afhjælpning af især de trafikale problemer ved oversvømmelse af Bilka-krydset. Projektet mandede ud i, at der dels blev der etableret et nyt forsinkelsesbassin ved Lillebæltsvej og det eksisterende bassin ved Limfjordsvej blev udvidet og at der i en senere fase skulle ses på en ændret udformning/sløjfning af det såkaldte uheldsbassin/Bilka-søen.

7.4.1 Vurdering og anbefaling:

I forhold til viadukten under jernbanen ved Bilka, har det synspunkt været rejst, at man ved så store hændelser som den aktuelle må acceptere, at krydset ikke er farbar i en vis periode og at der vil være en efterfølgende oprydnings- og reparationsindsats.

I forhold til Motorvejen er det som sagt Vejdirektoratet som er ansvarlig. Det kan overvejes at gå i dialog med Vejdirektoratet i forhold til mulighederne for bedre varsling af trafikanter under fremtidige hændelser på de berørte strækninger.

I forhold til transformerstationen er der ikke umiddelbart nogle anbefalinger til forebyggende indsats, andet end at have skærpet opmærksomhed på stationen ved fremtidige oversvømmelser i området.

Entreprenør er i gang med at afklare mulighederne for mere effektivt afspærringsmateriel, som er vanskeligere at forcere.

7.5 Kommunale ejendomme:

Der er registreret skader fra oversvømmelser på 32 adresser med kommunale ejendomme, herunder 11 skoler. Beredskabet rykkede fredag eftermiddag ud i et enkelt tilfælde, hvor der var tale om kritisk infrastruktur (ældrecenter ved Tarp truet af afstrømning af vand fra marker med retning mod ældrecentret).

Skaderne har primært været forårsaget af indtrængende overfladevand, mens et mindre antal fået skader fra opsvivende grundvand i kælder samt tagskader. For 19 af de 32 adresser er skaderne

anmeldt som forsikringskader. Der er pt. afholdt udgifter på i alt 1.071.000 kr. hvoraf hovedparten er afholdt til udbedring af skaderne på Bryndum Skole.

For at få nogle forslag til klimasikring på de institutioner, som flere gange har fået vand ind i bygningen, har Ejendomme indgået aftaler med rådgivningsfirmaer, hvor opgaven består i at få screenet og kortlagt udearealerne som ex.:

- Er der mulighed for at kunne etablere regnvandsbede som kan rumme en T=100
- Er der mulighed for at kunne etablere nogle små regnvandskanaler, så overfladevandet fra de grønne områder bliver ledt væk fra bygningen
- Få kigget på om legepladsen / skolegården kan indrettes således at det befæstet areal bliver reduceret
- Kan der forholdsvis nemt foretages en terrænregulering

Hos Ejendomme er der opmærksomhed på, at der i forslagene ikke indgår nedgravning af drænledninger og pumper. Det kan blive nødvendigt, men det er kun i særlige forhold at det vil komme i betragtning. Bliver dræledningerne og pumperne ikke vedligeholdt og serviceret, har de alligevel ingen effekt.

De forskellige løsningsforslag til håndtering af overfladevandet, inkl. overslagspriser, vil komme til at fremgå af en rapport, som Ejendomme forventer at modtage primo marts. På nuværende tidspunkt kendes forslagernes omfang ikke, og ej heller hvor store fremtidige hændelser, de vil kunne håndtere.

Der foreligger i øjeblikket ikke nogen samlet opgørelse over udgifterne til skadesudbedringerne eller til de planlagte forebyggende tiltag.

7.5.1 Opsamling og anbefaling:

Der er igangsat en samlet proces for de kommunale ejendomme og der er på den baggrund ikke andre anbefalinger end de allerede planlagte.